

Algılanan Dünya

Organizmada kalp neyse dünyada da kişiye has beden odur: Görünür manzarayı devamlı hayatta tutar, canlandırır ve içsel olarak besler, onunla birlikte bir sistem oluşturur. Oturduğum dairede dolaşırken, onun kendini bana sunduğu farklı görünüm, eğer onların her birinin şuradan veya buradan görülen dairemi temsil ettiğini bilmeseydim, kendi hareketimin ve bu hareketin evreleri boyunca kendiyle özdeş olan bedenimin bilincinde olmasaydım, aynı şeyin farklı profilleri olarak bana görünmezdi. Elbette düşüncemde daireyi kuşbakışı gezebilirim, onu hayal edebilirim veya bir kâğıda planını çizebilirim ama o zaman bile, bedensel deneyimin dolayımı olmadan nesnenin birliğini yakalayamam, zira evin planı dediğim şey sadece daha geniş bir perspektiftir: “Yukarıdan görülen” dairedir bu ve tüm alışıldık perspektifleri onda özetleyebiliyor olmamın koşulu, aynı bedenli öznenin sırasıyla farklı konumlardan görebileceğini bilmemdir. Belki denecektir ki nesneyi yeniden bedensel deneyimin içine, bu deneyimin kutuplarından biri olarak yerleştirmekle, tam da onun nesnelliğini oluşturan şeyi ondan alıyoruz. Bedenimin bakış açısından bir küpün, camdan olsa bile, altı yüzünü asla eşit olarak görmem ama yine de “küp” sözcüğünün bir anlamı vardır, küpün kendisi, hakiki küp, duyulur görünüşlerinin ötesinde, kendi eşit altı yüzüne sahiptir. [Merleau-Ponty 2016:279]

Duyma

Nesnel düşünce algının öznesini bilmez. Çünkü dünyayı hazır yapı halde, her tür mümkün olayın ortamı olarak kendine verir ve algıyı da bu olaylardan biri olarak ele alır. Örneğin empirist filozof, algılamakta olan bir X öznesini alıp neler olup bittiğini betimlemeye çalışır: Duyumlar vardır, bunlar

öznenin halleri veya varolma tarzlarıdır ve bu bakımdan hakiki mental şeylerdir. Algılayan özne bu şeylerin yeridir ve filozof duyumlar ile onların dayanağını, uzak bir ülkenin bitki örtüsünü betimliyor gibi betimler: Kendisinin de algıladığını, algılayan özne olduğunu ve yaşadığı haliyle algının genel olarak algıyla ilgili söylediği her şeyi yalanladığını farketmeden betimler. Zira içeriden bakıldığında algı, başka yoldan dünya hakkında bildiklerimize, fiziğin betimlediği şekliyle stimuluslar, biyolojinin betimlediği şekliyle duyu organları hakkında bildiklerimize hiçbir şey borçlu değildir. Sözelimi nedensellik kategorisini uygulayabileceğimiz dünyadaki bu olay olarak değil de her an bu dünyanın yeniden yaratılması yeniden kurulması olarak verir kendini öncelikle. Dünyanın bir geçmişi olduğuna, fizik dünyaya, “stimulus”lara, kitaplarda temsil edilen organizmaya inanıyorsak, bu öncelikle mevcut ve aktüel bir algı alanına, dünyayla temas eden, daima olarak onda kök salmış bir yüzeye sahip olduğumuz içindir tıpkı dalgaların plajdaki bir enkazı çevrelemesi gibi dünya da durmaksızın öznelliğe hücum edip onu kuşattığı içindir. Tüm bilgi algı tarafından açılmış ufuklara yerleşir. Algının kendisini dünyada oluşan olaylardan biri gibi betimlemek söz konusu olamaz çünkü dünya tablosunda bizim kendisi olduğumuz ve dünyanın biri için varoluşa gelmesini sağlayan bu boşluğu bu tabloda asla silemeyiz, çünkü algı bu “büyük mücevher”in “kusuru”dur. Entelektüalizm bunun bilincine varma bakımından elbette bir ilerlemedir: Empirist filozofun alttan alta varsaydığı ve algı olayını betimlemek üzere yerleştiği bu dünya-dışı yer, artık bir isim kazanır, betimlemede kendini gösterir. [Merleau-Ponty 2016:284-85]